

TIDAHOLMS
KOMMUN

Barn- och utbildningsförvaltningen

Ärendenr: KS 2016/227

Fastställt: KF 2016-08-29

Reviderad: -

POLICY

Giftfri skola och förskola

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Syfte	3
Policyns avgränsning och begrepp	4
Förhållningssätt vid upphandling.....	4
Förhållningssätt vid inköp	5
Information, tips och råd	5

Dokumentansvarig: Kvalificerad handläggare
Giltighetstid: Tills vidare
Foto: MostPhotos

Inledning

Tidaholms kommun vill minska och förebygga förekomsten av hälsoskadliga ämnen i skolor och förskolor genom att etablera ett gemensamt och medvetet förhållningssätt vid upphandling och inköp till dessa verksamheter. Kommunfullmäktige har därför den 2016-08-29 antagit policyn *Gifrfri skola och förskola*¹.

Hälssofarliga ämnen och kemikalier är ämnen med egenskaper som är cancerframkallande, mutagena, reproduktionsskadliga och hormonstörande². I dagens samhälle kan sådana ämnen förekomma i till exempel leksaker, möbler, textilier, byggnadsmaterial, damm, mat och livsmedelsförpackningar.

Barn är särskilt utsatta för kemikaliepåverkan av hälssofarliga ämnen, bland annat därför att barn:

- tar in mer kemikalier via hudkontakt och inandning,
- har ett högre upptag av kemikalier genom blodhjärnbarriären samtidigt som hjärnan är under utveckling,
- äter och dricker mer än vuxna i förhållande till sin kroppsvikt,
- får i sig mer damm då de vistas ofta på golvet,
- stoppar saker och fingrar i munnen.³

Syfte

Syftet med policyn *Gifrfri skola och förskola* är att främja barns hälsa på kort och lång sikt genom att minska och förebygga förekomsten av hälssofarliga ämnen i Tidaholms förskolor, fritidshem, grundskolor och grundsärskola.

Policyn främjar även kommunens efterlevnad av miljöbalkens hänsynsregler i förskola, fritidshem, grundskola och grundsärskola⁴. Hänsynsreglerna anger bland annat att "alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall undvika att använda eller sälja sådana kemiska produkter eller biotekniska organismer som kan befaras medföra risker för människors hälsa eller miljön, om de kan ersättas med sådana produkter eller organismer som kan antas vara mindre farliga"⁵. Kommunens arbete för en gifrfri skola och förskola ligger även i linje med riksdagens miljö kvalitetsmål *Gifrfri miljö*. Målet innebär att det till år 2020 ska finnas förutsättningar för att skydda människors hälsa och miljön från farliga kemikalier⁶.

¹ Kommunfullmäktiges beslut § 96/2016 "Beslut om antagande av policy angående gifrfri skola och förskola"

² Källa: Upphandlingsmyndighetens webbplats den 160413, www.upphandlingsmyndigheten.se/omraden/gifrfri-forskola/gifrfri-omgivning-viktigt-for-barn/

³ Källa: "Barns exponering för kemiska ämnen i förskolan", Rapport Nr 8/13, Kemikalieinspektionen (2013)

⁴ 2 kap. 2-5 §§, Miljöbalken (1998:808)

⁵ 2 kap. 4 §, Miljöbalken (1998:808)

⁶ Läs mer om riksdagens miljö kvalitetsmål Gifrfri miljö i departementspromemorian "Svenska miljömål – preciseringar av miljö kvalitetsmålen och en första uppsättning etappmål".

Policyns avgränsning och begrepp

Denna policy beskriver kommunens förhållningssätt vid upphandling och inköp av material och livsmedel till förskolan, fritidshemmet, grundskolan och grundsärskolan. Med *material* avses inventarier och annan utrustning såsom leksaker, läromedel, pyssel- och hobbymaterial, textilier, mattor, möbler, köksutrustning, hygienprodukter, städredskap och kemikalier för rengöring. Med *livsmedel* avses samtliga livsmedel som köps in till nämnda verksamheter.

Policyn anger även kommunens förhållningssätt vid upphandling och inköp av byggnadsmaterial samt upphandling av bygg- och fastighetsentreprenader vid byggnation avsedd för förskolan, fritidshemmet, grundskolan och grundsärskolan.

Förhållningssätt vid upphandling

Tidaholms kommun tecknar ramavtal för upphandling av material, livsmedel och byggnadsmaterial i samverkan med ett flertal kommuner. Samverkan samordnas av upphandlingsenheten i Skövde.

- Tidaholms kommun ska förebygga inköp av varor med hälsofarliga ämnen genom att föra dialog med Upphandlingsenheten i Skövde och efterfråga ramavtal som ställer miljö- och hållbarhetskrav.
- Inför respektive upphandling som Upphandlingsenheten i Skövde samordnar avgör Tidaholms kommun om sitt eget deltagande i upphandlingen och nyttjande av avtalet⁷. Tidaholms kommun ska undvika att nyttja avtal som saknar upphandlingskriterier som ställer miljö- och hållbarhetskrav.

Tidaholms kommun tecknar på egen hand ramavtal för upphandling av bygg- och fastighetsentreprenader.

- Vid utformning av ramavtal för upphandling av bygg- och fastighetsentreprenader som gäller lokaler och utemiljöer till förskolan, fritidshemmet, grundskolan och grundsärskolan ska Tidaholms kommun ställa miljö- och hållbarhetskrav för att undvika byggnation med byggnadsmaterial som innehåller hälsoskadliga ämnen.

Tidaholms kommun gör även egna direktupphandlingar då det som ska köpas har ett värde som understiger direktupphandlingsgränsen.

- Vid direktupphandling ska Tidaholms kommun ställa miljö- och hållbarhetskrav för att undvika upphandling av material, livsmedel och byggnadsmaterial som innehåller hälsoskadliga ämnen.

⁷ Detta enligt Upphandlingsenheten i Skövde, 2016-04-27.

<http://www.skovde.se/Naringsliv/upphandlingar-2/Information-om-upphandling1/>

Förhållningssätt vid inköp

Vid inköp av material, livsmedel och byggnadsmaterial till förskolan, fritidshemmet, grundskolan och grundsärskolan ska inköpare:

- I första hand beställa varor som omfattas av kommunens ramavtal och undvika inköp utanför avtal, eftersom dessa varor inte omfattas av de miljö- och hållbarhetskrav som ramavtalet ställer.
- Välja ekologiska livsmedel i så stor omfattning som möjligt.
- Vid inköp utanför avtal välja varor som är tillverkade inom Sverige, Norden eller EU, eftersom de omfattas av de hårdare kemikaliekraven inom EU.
- Vid inköp utanför avtal välja miljömärkta, ekologiska, parfymfria och allergivänliga varor.

Information, tips och råd

Läs mer om hur hälsofarliga ämnen kan undvikas vid inköp till förskolan, fritidshemmet, grundskolan och grundsärskolan i aktuell information från myndigheter, bransch- och miljöorganisationer. Se till exempel:

- Upphandlingsmyndighetens kravpaket med hållbarhetskrav (hållbara upphandlingskriterier).
- BASTA-registret, en webbaserad databas över bygg- och anläggningsprodukter som klarar BASTA:s krav på kemiskt innehåll⁸.
- Naturskyddsföreningens och Kemikalieinspektionens rapporter om åtgärder för giftfria förskolor.

---

⁸ EU:s lagstiftning Reach är kärnan i BASTA:s krav. Reach-förordningen handlar om registrering, utvärdering, tillstånd och begränsningar av kemiska ämnen. Reach innehåller också krav på användare av kemikalier, vilket inte förekommer i tidigare lagstiftning. Läs mer på <http://www.kemi.se/hitta-direkt/lagar-och-regler/reach-forordningen>.